

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

Nuorten ruokaraati

Kansalaispaneeli Kansallisen ruokastrategian 2040 toimeenpanon tueksi

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2026:4

Nuorten ruokaraati

Kansalaispaneeli Kansallisen ruokastrategian 2040 toimeenpanon tueksi

maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus,
Teknologian tutkimuskeskus VTT

Maa- ja metsätalousministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Maa- ja metsätalousministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-366-116-5

ISSN pdf: 1797-397X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Nuorten ruokaraati Kansalaispaneeli Kansallisen ruokastrategian 2040 toimeenpanon tueksi

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2026:4

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö		
Yhteisötekijä	Maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus, Teknologian tutkimuskeskus VTT		
Kieli	suomi	Sivumäärä	23

Tiivistelmä

Maa- ja metsätalousministeriö toteutti marraskuussa 2025 kansallisella tasolla ensimmäisen nuorille (18–24-vuotiaat) suunnatun kansalaispaneelin. Nuorten ruokaraadin tavoitteena oli kerätä nuorten aikuisten näkemyksiä kansallisen ruokastrategian ja sen toimeenpanon valmistelun tueksi.

Tässä julkaisussa on nuorten ruokaraadin tuottama kannanotto Kansalliseen ruokastrategiaan 2040 ja sen toimeenpanon valmisteluun. Kananotto sisältää 5 osaa: kotimaisen ruuan tuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus; tiedon ja tietoisuuden lisääminen; kaikkien mahdollisuus terveelliseen ruokaan; tuotantoeläinten hyvinvointi sekä luonnon ja ilmaston hyvinvointi. Lisäksi julkaisussa on maa- ja metsätalousministeriön vastine kannanoton sekä kuvaus paneelin toteutuksesta.

Asiasanat ruokajärjestelmät, kansalaiset, nuoret aikuiset, ruoka, kansalaispaneeli, ruokastrategia

ISBN PDF 978-952-366-116-5 **ISSN PDF** 1797-397X

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-116-5>

Livsmedelsrådet för unga Medborgarpanel till stöd för genomförandet av den nationella livsmedelsstrategin 2040

Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2026:4

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Utarbetad av	Jord- och skogsbruksministeriet, Finlands miljöcentral, Teknologiska forskningscentralen VTT		
Språk	finska	Sidantal	23

Referat

Jord- och skogsbruksministeriet ordnade i november 2025 den första medborgarpanelen som riktar sig endast till unga (18–24-åringar). Syftet var att samla in unga människors synpunkter till stöd för beredningen av den nationella livsmedelsstrategin och genomförandet av den.

Den här publikationen innehåller livsmedelsrådet för ungas ställningstagande till den nationella livsmedelsstrategin och beredningen av genomförandet av den. Ställningstagandet innehåller 5 delar: livskraften hos den inhemska livsmedelsproduktionen, rättvis inkomstfördelning och försörjningsberedskap, ökning av kunskap och medvetenhet, tillgång till hälsosam mat för alla, produktionsdjurens välbefinnande, naturens och klimatets välbefinnande. Publikationen innehåller också en beskrivning av paneluppdraget och hur panelen genomfördes.

Nyckelord medborgarpanel, livsmedelsstrategi, livsmedelssystem, medborgare, unga vuxna, mat

---

ISBN PDF 978-952-366-116-5 **ISSN PDF** 1797-397X

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-116-5>

Youth Jury on Food

Citizens' Panel to Support the Implementation of the National Food Strategy 2040, Finland

---

Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 2026:4

Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry		
Group author	Ministry of Agriculture and Forestry, Finnish Environment Institute, VTT Technical Research Centre of Finland		
Language	Finnish	Pages	23

Abstract

In November 2025 the Ministry of Agriculture and Forestry organised the first citizens' panel composed solely of young adults (aged 18 to 24). The aim was to collect views of young citizens to support the National Food Strategy and its implementation.

This publication presents the opinion produced by the youth jury on food concerning the National Food Strategy and the preparation for its implementation. The opinion is divided into five sections: viability of domestic food production, fair income distribution and security of supply; enhancing knowledge and awareness; access to health food for all; farm animal welfare; wellbeing of nature and the climate. The publication also describes the panel's mission and how the work was organised.

Keywords	citizens' panel, food strategy, food systems, citizens, young adults, food		
ISBN PDF	978-952-366-116-5	ISSN PDF	1797-397X
URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-116-5		

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Nuorten ruokaraadin kannanotto	8
2.1	Kotimaisen ruuan tuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus...	8
2.2	Tiedon ja tietoisuuden lisääminen	9
2.3	Kaikkien mahdollisuus terveelliseen ruokaan	11
2.4	Tuotantoeläinten hyvinvointi.....	12
2.5	Luonnon ja ilmaston hyvinvointi.....	13
3	Maa- ja metsätalousministeriön vastine nuorten ruokaraadin kannanottoon	15
3.1	Kotimaisen ruuantuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus....	15
3.2	Tiedon ja tietoisuuden lisääminen	15
3.3	Kaikilla mahdollisuus terveelliseen ruokaan	16
3.4	Tuotantoeläinten hyvinvointi.....	16
3.5	Luonnon ja ilmasto hyvinvointi.....	16
4	Nuorten ruokaraadin toteutus ja kansalaispaneeli menetelmänä	17
4.1	Nuorten ruokaraadin toteutus	18
	Liite 1. Nuorten ruokaraadin järjestäjät organisaatioittain	23

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli ja julkaisi vuonna 2025 Kansallisen ruokastrategian 2040. Strategiassa linjataan kestäväää ja kannattavaa ruokajärjestelmää edistävästä tavoitteista. Valmistelun yhteydessä ministeriö halusi kuulla, mitä mieltä nuoret aikuiset ovat strategian tavoitteista ja millaisia toimenpidesuosituksia nuorilla on strategian toimeenpanoon.

Strategiatyössä yhtenä tärkeänä arvona oli erilaisten sidosryhmien kuuleminen ja nuoret olivat yksi kohderyhmä. Nuorten kuulemisen edistämiseksi maa- ja metsätalousministeriö rahoitti yhdessä Suomen itsenäisyyden rahaston (Sitra) kanssa kansalaispaneelin eli nuorten ruokaraadin. Menetelmän avulla pystyttiin sitouttamaan ja kuulemaan myös sellaisia nuoria, joita ei tavanomaisen sidosryhmätyöskentelyn kautta tavoitettu. Ministeriö toteutti raadin Suomen ympäristökeskuksen ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:n kanssa.

Kutsu osallistua raatiin lähetettiin 6000 satunnaisesti valitulle 18–24-vuotiaalle nuorelle. Noin 130 vapaaehtoisen joukosta poimittiin 40 henkilöä ositetulla satunnaisotannalla siten että raati vastasi mahdollisimman hyvin 18–24-vuotiasta väestöä asuinpaikan ja sukupuolen mukaan. Lisäksi otannassa huomioitiin osallistujien koulutustausta ja äidinkieli. Lopullisen raadin työskentelyyn osallistui 39 nuorta.

Raati kokoontui kolmena päivänä Tampereella sekä kahdessa livechat -etätapaamisessa marraskuussa 2025. Kokoontumisten aikana raati puntaroi nuorille tärkeitä asioita kestäväen ruuan tuotannon ja kulutuksen vahvistamiseksi tulevaisuudessa. Lisäksi raati puntaroi toimia, joiden avulla näitä tärkeitä asioita voidaan edistää. Työskentely aikana raati kuuli asiantuntijoita ruokastrategiasta, ruokajärjestelmästä ja sen kestävydestä, alkutuotannon kestävydestä sekä ruokakulttuurin tulevaisuudesta. Työskentelyn tuloksena raati julkaisi kannanoton 16.12.2025 Kansallisen ruokastrategian julkistuksen yhteydessä. Kannanotto huomioidaan strategian toimeenpanon suunnittelussa ja se liitetään mukaan Kansallisen ruokastrategian selontekoon.

Tässä julkaisussa esitetään Nuorten ruokaraadin tuottama kannanotto sekä maa- ja metsätalousministeriön siihen antama vastine. Lisäksi luvussa 4 kuvataan tarkemmin raadin toteutus.

2 Nuorten ruokaraadin kannanotto

Nuorten ruokaraati muodosti yhteisen kannanoton, johon on kirjattu nuorille tärkeimpiä asioita perusteluineen sekä niihin kytkeytyvät toimenpidesuosituksat. Kannanotossaan nuoret korostavat tärkeimpinä asioina:

- kotimaisen ruuan tuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus;
- tiedon ja tietoisuuden lisääminen;
- kaikkien mahdollisuus terveelliseen ruokaan;
- tuotantoeläinten hyvinvointi;
- luonto- ja ilmastohaittojen vähentäminen.

Kannanotto on raatilaisten yhteisen työskentelyn tulos ja sen sisältämät suositukset ovat raatilaisten yhteisesti hyväksymät.

2.1 Kotimaisen ruuan tuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus

Kotimainen ruuantuotanto on Suomen huoltovarmuuden, ilmastotavoitteiden ja alueellisen elinvoiman kulmakivi. Kriisitilanteet, ilmastonmuutos ja globaalit häiriöt osoittavat entistä selvemmin, kuinka tärkeää on, että pystymme takaamaan ravinnon saannin Suomessa kestävästi ja luotettavasti myös tulevaisuudessa. Lähellä tuotettu ruoka vähentää kuljetuspäästöjä, tukee paikallista työllisyyttä ja vahvistaa maaseudun elinvoimaa.

Valtion on tuettava kotimaista ruuantuotantoa lainsäädännön, verotuksen ja kohdennettujen tukien avulla erityisesti vähentämällä ympäristövastuullisesti toimivien tilojen verorasitusta ja suuntaamalla verokannustimia energiatehokkaisiin investointeihin. Lisäksi valtio voi tukea tiloja rahallisesti esimerkiksi sato- ja tulo- vakuutusten avulla kuten toimitaan jo monissa EU-maissa. Näin tilojen jatkuvuus paranee niin, että yksi tai useampi huono vuosi ei kaataisi yritystä. Tämä tukisi koko Suomen huoltovarmuutta. Tukijärjestelmää voisi parantaa myös siten, että taloudellista tukea painotettaisiin nouseville pientiloille.

Samalla on edistettävä keinoja, jotka tuovat tuottajat ja kuluttajat lähemmäs toisiaan, kuten suoramyynä ja Reko-toiminta.

Maanviljelijöille ja tuottajille tulee taata reilu korvaus työstään, joka tapahtuu arvonnäkökulman jakautumiseen puuttamalla. Kaupan ketjun katteet eivät saa nousta kohtuuttomiksi suhteessa tuottajan saamaan osuuteen. Yksi konkreettinen keino olisi lisätä läpinäkyvyyttä ruuan hinnan muodostumisessa: kuinka suuri osa hinnasta menee tuottajalle, jalostajalle ja kaupalle. Tilojen kilpailukykyä tulisi lisätä sertifiointilla.

Nuorten kiinnostusta maatalousalaan olisi hyvä lisätä. Tätä kiinnostusta voidaan lisätä muun muassa koululaisille suunnatuilla tilavierailuilla, joita koulut järjestävät opetussuunnitelman mukaan. Valtion tulisi tukea pientilojen mahdollisuutta palkata nuoria kesätöihin. Pientilojen tukeminen tekisi myös alasta houkuttelevampaa nuorille. Ammattiliiton tulisi parantaa tukikeinoja, joista nuoret maatalousyrittäjät saisivat apuja ja neuvoja sekä ekologisiin päätöksiin että tilan kannattavuuden lisäämiseksi.

Sukupolvenvaihdos tulisi voida toteuttaa verottomasti ja tukea uusien maatalousyrittäjien aloittamista starttirahalla.

Julkisissa ruokapalveluissa (koulut, sairaalat, armeija) pitäisi priorisoida kotimaista ruokaa, esimerkiksi mahdollisimman pitkillä tuotantosopimuksilla paikallisten tuottajien kanssa.

2.2 Tiedon ja tietoisuuden lisääminen

Nykyisessä tietotulvassa luotettava ja tieteellinen tieto on erityisen tärkeää virheellisen tiedon kumoamiseksi. Kansalaiset tarvitsevat selkeitä vastauksia esimerkiksi ruuan alkuperästä, tuotantotavoista sekä vaikutuksista ilmastoon, luontoon, eläinten hyvinvointiin ja talouteen. Ruokajärjestelmä ja sen osa-alueet ovat tulleet monille suomalaisille melko vieraiksi kaupungistumisen myötä. Kulutus päätöksiä ei voida tehdä vastuullisesti, jos tietopohja on puutteellinen. Siksi tiedon on oltava avointa, läpinäkyvää ja tutkittua. Samalla sen tulee olla neutraalia, ja rakentavaa ja saavutettavaa; ruokakeskustelua ei pidä kärjistä tai syyllistää, vaan tarjota yhteisiä, yhdistäviä näkökulmia.

Lisäksi sosiaalisen median merkityksen kasvaessa nyky-yhteiskunnassa, moni helposti uskoo siihen mitä netin valtavan tietotulvan kautta tulee vastaan. Samalla omaehtoinen tiedonhaku saattaa vähentyä, jolloin erityisesti he, joilla on jo valmiiksi vaikeampi tai kiireisempi elämäntilanne eivät yksinkertaisesti jaksakaan tai ehdi perehtymään kyseisiin asioihin sen tarkemmin.

Ruokakasvatuksen vahvistaminen kouluissa ja muissa oppimisympäristöissä on tärkeä keino tarjota nuorille konkreettista tietoa ja valmiuksia tehdä vastuullisia valintoja. Samalla tiedon levittäminen erityisesti sosiaalisen median, julkisen viestinnän ja muiden vaikuttavien kanavien kautta auttaa kuluttajia ymmärtämään ruuan alkuperästä sekä terveys- ja ympäristövaikutuksista. Tietoisuuden lisääminen ei siis ole pelkästään koulutuksen asia, vaan se vaatii monipuolisia keinoja ja rakenteellisia ratkaisuja, jotta jokainen voi tehdä tietoisia ja kestäviä valintoja arjessa.

Koulujen opetuksessa on panostettava laadukkaaseen ja monipuoliseen ruokakasvatukseen. Opetussuunnitelmaan tulisi lisätä ruokakasvatusta alakoulusta lähtien. Alakoululaisten ruokakasvatusta voisi sisältää esimerkiksi vanhempien kanssa yhdessä tehtäviä kotitehtäviä. Opetukseen tulisi kuulua myös maatilavierailuja, työelämäharjoitteluja ja ruoka-alan asiantuntijoiden vierailuita. Tämän voisi opinto-ohjaajan tuella kohdentaa yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille, jotka pohtivat omaa urapolkuaan. Lisäksi kotitalousopettajilla voisi olla vastuu ympäristö- ja terveysvaikutuksista keskustelusta, sekä kasvipainotteisen ruuan valmistuksen opettelusta.

Sosiaalinen media on ehdottomasti keino lisätä tietoisuutta ja yhteistyö vaikuttajien kanssa on helppo keino saada pääsy nuorten silmiin päättyvään mediaan, mukaan lukien he, joita perinteinen viestintä ei muuten kosketa. Ruoka-aiheisiin keskittyvän kanavan tulisi tehdä yhteistyötä tunnettujen vaikuttajien kanssa, sekä tuottaa sisältöä monella eri tyylillä ja kielellä. Huomiota herättävät ja ytimekkäät tietoisuuskampanjat sekä vaikuttajien tekemät kampanjat yhteistyössä esimerkiksi MMM:n kanssa voisivat herättää nuorten kiinnostusta omaa toimintaansa kohtaan osana ruokaketjua, sekä koko alaa kohtaan jatko-opintoja tai työllistymistä ajatellen. Myös maatalojen tulisi kannustaa julkaisemaan sisältöä sosiaaliseen mediaan esimerkiksi omasta arjestaan. Julkiset tahot, kuten MMM, voisi tarjota maanviljelijöille tukea, työkaluja, ja jopa henkilöstöä tämän kaltaisen sisällöntuotannon käynnistämiseksi.

2.3 Kaikkien mahdollisuus terveelliseen ruokaan

Kaikilla tulee olla mahdollisuus ostaa ja syödä ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa. Tämä tarkoittaisi sitä, että terveellinen ruoka on sen hintaista, että kaikki pystyisivät sitä kuluttamaan. Terveellinen ruoka on nuorille tärkeää koska se tukee kasvua, terveyttä, oppimista ja hyvinvointia nyt ja tulevaisuudessa. Kaikki alkaa lapsuudesta, kotona opitut ruokailutottumukset usein kantavat nuorille omaan elämään. On tärkeää, että jo lapsuudesta asti opitaan syömään monipuolisesti, usein ja tarpeeksi. Myös julkisten tahojen kuten koulujen rooli on tärkeä ja niiden tulee tarjota terveelliset ja monipuoliset ruokavaihtoehdot. Tietoisuus terveellisestä ruuasta edesauttaa terveellisen ruuan kulutusta. Siitä syystä on tärkeää lisätä nuorten tietoisuutta koulussa tai muissa kanavissa, joissa nuoret tavoitetaan. Kun syömme terveellistä ruokaa, koko yhteiskunnan hyvinvointi kasvaa ja hoitokulut pienenevät.

Kauppojen tuotesijoittelua tulisi ohjata siten, että terveelliset vaihtoehdot ovat helpommin saatavilla ja näkyvästi esillä. Kauppojen bonusjärjestelmä voisi kannustaa terveellisten vaihtoehtojen valitsemiseen. Kuluttajille, erityisesti nuorille, tulee tarjota tietoa ruuan terveellisyydestä ja ruokakasvatusta tulee vahvistaa kouluissa ja muissa oppimisympäristöissä (ks. edellinen kohta).

Neuvolassa tulisi lisätä ja varmistaa huoltajien tietoisuutta monipuolisesta kasvua ja kehitystä tukevasta ruuasta. On tärkeää, että jo lapsuudesta asti opitaan syömään monipuolisesti, usein ja tarpeeksi. Hyvä suhde ruokaan ja ruuanlaittotaidot ovat arvokkaita asioita elämässä, koska ruoka on osa jokapäiväistä elämäämme. Huoltajien vastuu tämän edistämässä on suuri ja suhteellisen yksinkertainen. He tarjoavat lapsille monipuolista ja ravitsevaa ruokaa ja osallistavat lapsia mukaan ruuanlaittoon. Myös herkut kuuluvat välillä elämään, eikä vanhempien kannata täysin kieltää niitä lapsilta.

Koulussa ja varhaiskasvatuksessa voidaan korostaa terveellisen ruuan tärkeyttä terveydelle. Sen sijaan, että terveystiedon opetus aloitetaan vasta 7. luokalla, terveystieto pitäisi lisätä opetussuunnitelmaan jo varhaisemmille luokille. Terveellistä ruokaa pitäisi tarjota kouluissa, jolloin se sisältyy ihmisten ruokailutottumuksiin nuoresta pitäen. Kasvisruokavaihtoehdot tulisi tuoda esiin kaikessa koulujen arjen ruokailuissa erikseen korostamatta, että se on kasvisruokaa. Lisäksi voisi yhdistellä samoihin ruokiin sekä kasvi- että eläinperäisiä proteiineja. Kasvien lisääminen ruokaan edistää monipuolista ja terveellistä ruokavaliota. Kasvisruuan tulisi olla helposti saavutettava ja maistuva vaihtoehto, mutta ei pakollinen. Kouluruuan

tuotanto keskuskeittiöissä vaikuttaa ruuan makuun ja laatuun, joten sen tuotanto tulisi siirtää pois keskuskeittiöistä takaisin paikallisiin keittiöihin, jolloin ruuan laatu, terveellisyys sekä maku parantuisi.

Nuorten ruokaraati keskusteli myös siitä, että terveelliselle ruualle tulisi asettaa matalampi verotus ja epäterveellisille tuotteille korkeampi, jotta kuluttajia ohjataan terveellisempiin valintoihin. Edullisempi hinta mahdollistaisi terveellisen ruuan hankkimisen myös useammille tulotasosta riippumatta. Konkreettisena toimena jo toimivan sokeriveron rinnalle voisi asettaa vastaavanlaisen veron esimerkiksi epäterveellisille rasvalle tai eineksille. Enemmistö Nuorten ruokaraadin osallistujista kannatti verotuksen eriyttämistä, mutta tästä oli eriäviä mielipiteitä koska terveellisen ruuan määrittely on haastavaa. Nuorten ruokaraati näkee tärkeänä, että hintaohjaus ei lisää ihmisten eriarvoisuutta ja mahdollisuuksia erilaisten ruokien kuluttamiseen.

2.4 Tuotantoeläinten hyvinvointi

Eläimillä on oikeus hyvään elämään, eikä tuotantoa saa tehostaa eläinten hyvinvoinnin kustannuksella. Hyvinvoivat tuotantoeläimet tuottavat laadukasta ruokaa. Hyvinvointi on eläimille itselleen tärkeää, koska myös tuotantoeläimet ovat tuntevia olentoja. Tuotantoeläinten hyvinvointi on meille nuorille tärkeä teema, sillä se kertoo siitä, millaisena yhteiskuntana arvostamme muiden elävien olentojen oikeuksia ja eettistä vastuuta ruuantuotannossa. Tuotantoeläinten olosuhteita pitäisi parantaa askel kerrallaan, jotta mahdollistetaan eläinten lajityypillinen käyttäytyminen ja tilojen pysyminen muutoksen mukana.

Tuotantoeläimiin liittyvää lainsäädäntöä tulee tiukentaa. Tällä hetkellä tuotantoeläinten olosuhteita laiminlyödään niin tiloilla kuin mm. eläinten kuljetuksessa teurastamoille. Nykyisellään monilla tuotantotiloilla eläimillä ei ole mahdollisuutta liikkua riittävästi ja elintilat ovat sopimattomat lajityypillisen käytöksen toteuttamiseen. Lakiin tulisi kirjata vaatimukset kunkin tuotantoeläinlajin lajityypillisen käytöksen tarpeista.

Lainsäädännön keinoin tulee lisätä tuotantoeläinten olosuhteiden valvontaa nykyisestä tasosta. Kaikille tuotantotiloille tulee kohdistaa tilavierailuja säännöllisin väliajoin, jotta olosuhteet voidaan tarkistaa. Tilavierailu tulee voida tarvittaessa tehdä etukäteen ilmoittamatta, jotta olosuhteet tilalla vastaavat vallitsevaa tilanetta. Mikäli valvontakäynneillä havaitaan puutteita suhteessa lainsäädäntöön, on viranomaisella oltava keinot riittävän tuntuvien sanktioiden käyttöön. Lakiin tulee asettaa sakkomääräykset siitä, jos tiloilla, kuljetuksessa tai teurastuksessa

laiminlyödään eläinten oloja tai hyvinvointia. Maataloustukien edellytyksenä on tilatarkastusten läpäisy. Toistuvat tuotantoeläinten laiminlyönnit poistaisivat maataloustuet.

Eläimien mahdollisuudet turvalliseen elämään on mahdollistettava koko elinkaaren ajaksi. Kuljetustilanteet ovat eläimille ahdistavia ja kuljetusolosuhteet voivat olla hyvin inhottavia. Eläimet ovat kuljetusvälineissä tiiviisti ahdettuina. Pahimmillaan matkoja tehdään kovissa helteissä vailla minkäänlaista ilmastointia ja tuuletusta. Eläinten kuljetusolosuhteiden parantaminen tulee kirjata lakiin. Lainsäädännössä sallitaan nykyisellään laaja kirjo tainnutuskeinoja tuotantoeläimille. Näistä keinoista jotkin ovat varsin epäeettisiä. Monien tuotantoeläinten osalta sallitaan tainnutus iskulla päähän – tainnutus ei aina onnistu aiheuttamatta kipua, hämmennystä ja stressiä eläimelle. Sikojen kaasukammiotainnutus on stressaava ja ahdistava tainnutusmenetelmä. Näistä tainnutusmenetelmistä tulisi luopua lainsäädännön kautta. Vaihtoehtoisia tainnutusmenetelmiä tulisi selvittää ja kehittää sekä jakaa puolueetonta tietoa kuluttajille.

Tuotantoeläinten ylijalostukseen tulee puuttua, sillä nykypäivänä tuotantoeläimet ovat niin ylijalostettuja, että se heikentää eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ylijalostus aiheuttaa eläimille esimerkiksi luusto- ja sydänongelmia sekä vaikeuksia liikkua. Ylijalostukseen voitaisiin puuttua lainsäädännön keinoin esimerkiksi rajoittamalla sellaisten eläinlinjojen käyttöä, joiden hyvinvointiongelmien on osoitettu olevan tieteellisesti osoitettuja, asettamalla jalostusohjelmille hyvinvointikriteereitä ja velvoittamalla tuottajat käyttämään vain sellaisia rotuja ja lajikkeita, joiden kasvu ja tuotantokapasiteetti eivät ylitä eläimen fysiologisia rajoja.

Lain vaatiman tason lisäksi voidaan toimia myös vielä paremmin: voidaan turvata eläimille vielä paremmat olosuhteet, huomioida ympäristö korkeatasoisemmin jne. Tällaisia toimia voidaan mitata ja tuoda näkyviksi erilaisten sertifiointien avulla. Suomessa tulisi ottaa käyttöön eläinten hyvinvointi -merkki, jota voidaan lähteä edistämään myös EU-tasolla. Sertifiointi parantaa kotimaisen ruuan tuotannon kilpailukykyä ja toimii kannusteena tuottajalle.

2.5 Luonnon ja ilmaston hyvinvointi

Luonto- ja ilmastohaittojen vähentäminen on äärimmäisen tärkeä aihe, joka tulee huomioida, sillä ilman toimivaa ja terveellistä ympäristöä ei ole ruokaakaan. Luonnon ja ilmaston hyvinvointi ovat edellytys myös tulevaisuudessa elämälle.

Ruuantuotannossa ylivoimaisesti eniten päästöjä aiheuttaa eläintuotanto. Kasvisravinnon pienempien päästöjen vuoksi tätä tulisi sekä lisätä että suosia eläinperäisen ruuan sijaan. Hinnoittelulla voi ohjata ihmisiä ostamaan kasvipainotteista ruokaa. Kasvis- ja hybridiruoka ovat tehokkaita tapoja vähentää lihantuotannon kautta tulevaa kuormitusta.

Ruuantuotannon energiatarve on suurta. Kiertotalouden ratkaisut, kuten ravinteiden kierrätys, kompostointi ja orgaanisten sivuvirtojen hyödyntäminen voivat pienentää maatalouden ympäristöjalanjälkeä merkittävästi. Tuotantoketjussa aina alkutuotannosta kauppaan kiertotalouden ratkaisuilla voidaan pienentää ilmasto-vaikutuksia. Materiaalien kierrätys kaikissa tuotannon vaiheissa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti on tärkeää. Teknologiset innovaatiot, kuten energia- tehokkaat tuotantotavat, älykkäät kastelujärjestelmät, biokaasulaitokset, uudet vähäpäästöiset lannoitteet sekä ilmastokestävät kasvilajikkeet auttavat tekemään ruuantuotannosta sekä ekologisesti että taloudellisesti kestävä.

Ruokahävikin vähentäminen on todella tärkeää, esimerkiksi joustavilla käytännöillä ja kelvollisen ruuan hyödyntämisellä, jotta ruokaa ei päätyisi tarpeettomasti jätteeksi. Myös ravintoloiden tulisi keskittyä vähentämään ruokahävikkiä, ja kannustaa asiakkaita vähentämään heidän omaa ruokahävikkiään esim. biojätevaaoilla.

Yksilöllä on myös suuri vaikutus ja vastuu ruokahävikin ja ylikulutuksen vähentämisessä. Kuitenkin itse tuotanto vaikuttaa ilmaston ja luonnon hyvinvointiin mitä suurimmissa määrin.

3 Maa- ja metsätalousministeriön vastine nuorten ruokaraadin kannanottoon

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää Nuorten ruokaraadin jäseniä perehtymisestä Suomen ruokajärjestelmään ja kansalliseen ruokastrategiaan 2040. Nuorten ajatukset tulevaisuudesta ovat tärkeitä, jotta päätöksenteossa voidaan huomioida millaisessa ruokajärjestelmässä nuoret haluavat tulevaisuuden tekijöinä elää. Ruokaraadin työ tarjoaa arvokasta tietoa ja tukee kansallisen ruokastrategian toimeenpanosuunnitelman laatimista osana osallistavaa tiedonkeruuprosessia.

3.1 Kotimaisen ruuantuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus

Maa- ja metsätalousministeriö puoltaa kannanoton huomiota siitä, että alan täytyy olla kannattava ja reilu, jotta pystymme takaamaan turvallisen ja riittävän ruuan kansalaisillemme niin arjessa kuin kriiseissä. Kannanotossa yhtenä konkreettisena keinona kannattavuuden ratkaisemiseksi ehdotetaan läpinäkyvyyden lisäämistä ruuan hinnan muodostumisissa. Strategian toimeenpanosuunnitelmassa pyritään löytämään konkreettisia keinoja maatalouden kannattavuuden parantamiseen. Kannattavuuden haasteet korostuvat erityisesti maatalouden alkutuotannossa, joihin pyrimme löytämään ratkaisuja yhdessä ruokajärjestelmän toimijoiden kanssa.

3.2 Tiedon ja tietoisuuden lisääminen

Huomionarvoista kannanotossa on tietoisuuden lisäämisen tarve ruokajärjestelmästä ja sen toiminnasta. Kun tieto lisääntyy, on helpompi erottaa tosiasiat misinformationista. Kannanotto auttaa meitä ymmärtämään, että luotettavan tiedon saatavuudessa on puutteita. Perusopetuksen merkitys ruokakasvattajana nousee kannanotossa esiin useasti. Koulutus on merkittävä julkishallinnon väline lisätä tietoa ja osaamista ruokajärjestelmän ympärille. Tilanteen tiedostaminen auttaa maa- ja metsätalousministeriötä tekemään yhteistyötä opetusministeriön kanssa asian edistämiseksi.

3.3 Kaikilla mahdollisuus terveelliseen ruokaan

Terveellisen ja kaikkien saatavilla olevan ruuan nostaminen esiin kannanotossa on tärkeää kansanterveydellisestä näkökulmasta. Maa- ja metsätalousministeriö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa terveelliseen ruokaan liittyen. Ravitsemusneuvottelukunta ohjaa Suomen ravitsemussuositusten laadintaa.

Kannanotossa ehdotettiin toimenpiteinä verotuksen merkitystä terveellisen ruoan saatavuuden edistämisessä. On totta, että verotuksella voidaan ohjata arjen valintoja kohti terveyttä tukevia vaihtoehtoja. Verotuskäytäntöjen muutokset edellyttävät huolellista, pitkäjänteistä vaikutusten arviointia sekä laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä viranomaisten ja elinkeinojen kesken.

3.4 Tuotantoeläinten hyvinvointi

Kannanotossa eläinten hyvinvointi nousee esiin nuorille merkityksellisenä teemana. Eläinten terveyteen liittyvissä asioissa olemme Suomessa monin paikoin edellä muuta maailmaa, ja eläinten hyvinvointia tulee kehittää jatkuvasti tutkittuun tietoon perustuen. Uusi eläinten hyvinvointilaki astui voimaan vuonna 2024. Myöhemmin on annettu myös lakia tarkentavia asetuksia, joita astuu voimaan vuoden myös vuoden 2026 alusta. Suomi pyrkii myös vaikuttamaan EU:ssa, jotta eläinten hyvinvointi paranisi koko Euroopan unionin alueella.

3.5 Luonnon ja ilmasto hyvinvointi

Kannanotossa nostetaan esille, että luonnon ja ilmaston hyvinvoinnin turvaaminen on välttämätöntä kestäväen ruuantuotannon ja elämän edellytyksenä. Tämä nojaa myös maa- ja metsätalousministeriön vaikuttavuustavoitteisiin, jossa yhtenä tavoitteena edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle. Kannanotossa nousee esille luonnonvarojen kestävä käyttö, johon ratkaisuehdotuksena ovat muun muassa kiertotalouden ratkaisut. EU:ssa käsitellään parhaillaan uutta biotalousstrategiaa, jota toteutuessaan myös Suomi sitoutuu noudattamaan. Uusi strategia tukee EU:n ilmastotavoitteita sekä vahvistaa resurssitehokkuutta ja biodiversiteettiä.

4 Nuorten ruokaraadin toteutus ja kansalaispaneeli menetelmänä

Mikä on kansalaisraati?

Kansalaisraati on yksi puntaroivan kansalaiskeskustelun muoto. Se on demokratian edistämiseksi kehitetty menetelmä, jossa tavalliset kansalaiset pääsevät yhdessä keskustellen luomaan tietoon pohjautuvan näkemyksen ja politiikkasuosituksia päätöksenteon tueksi. Kansalaisraadilla pystytään tuomaan kansalaisten erilaisia näkemyksiä punnitusti yhteen sekä hyödyntämään kansalaisten kokemusperäistä tietoa politiikan vaikutuksista arjessa. Näin raati tuottaa mielipidekyselyjä syvällisemmän, raadin yhteisesti hyväksymän näkemyksen tarkasteltuun aiheeseen. Raatien hyödyntäminen päätöksenteossa lisää kansalaisten äänen kuulumista ja se tuo sidosryhmänäkemyksen rinnalle kansalaisten yhteensovitetun näkemyksen aiheesta. Samalla se lisää päätöksenteon hyväksyttävyyttä.

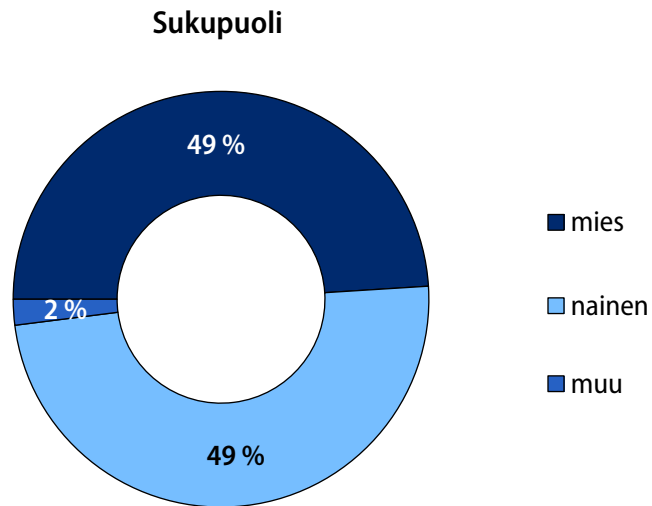
Kansalaisraadilla vahvuus on pyrkimys edustavuuteen. Osallistujien valinta pohjaa satunaisotantaan sekä osallistujien demografiseen kiintiöintiin siten, että saadaan väestöä edustava otos erilaisista väestöryhmistä. Keskustelujen tueksi osallistujat kuulevat asiantuntijoita, keskustelua moderoidaan ja osa työskentelystä tapahtuu pienryhmissä. Lisätietoja kansalaisraadeista löytyy esimerkiksi Turun yliopiston kansalaiskeskusteluoppaasta: <https://sites.utu.fi/kansalaiskeskusteluopas/> ja Sitran Puntaroivan kansalaispaneelin työkalupakista: <https://www.sitra.fi/puntaroivan-kansalaispaneelin-tyokalupakki/>

4.1 Nuorten ruokaraadin toteutus

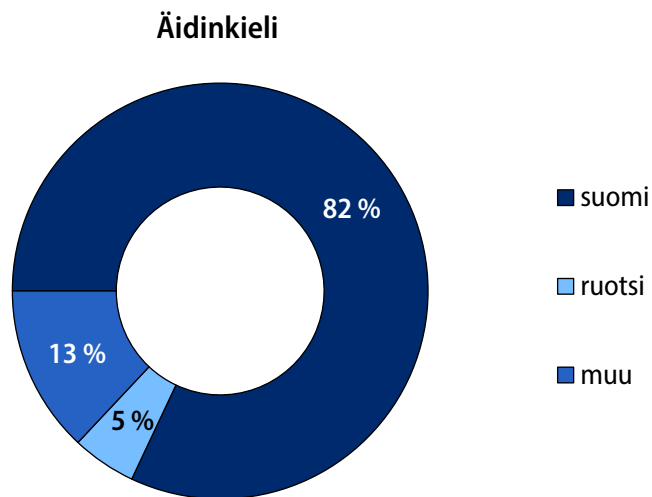
Nuorten ruokaraati järjestettiin osana maa- ja metsätalousministeriön Kansallisen ruokastrategian ja siihen liittyvän toimenpideohjelman valmistelutyötä. Raadin tavoitteena oli tuoda nuorten näkemykset ja ideat osaksi ruokastrategian valmistelua ja sitä kautta myös laajentaa tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa valtionhallinnossa. Samalla raati pyrki vahvistamaan nuorten toimijuutta ja ymmärrystä ruokajärjestelmästä sekä juurruttamaan uusia nuorten osallistumisen tapoja päätöksenteon tueksi. Raadin toteuttivat Suomen ympäristökeskus ja Teknologian tutkimuskeskus VTT ja sitä rahoittivat maa- ja metsätalousministeriö ja Sitra.

Kutsut raatiin lähetettiin postitse Digi- ja väestövirastolta pyydetyllä satunnaisotannalla yhteensä kuudelle tuhannelle iältään 18–24-vuotiaalle Suomessa asuvalle nuorelle. Raatiin ilmoittautui 134 nuorta, joista osallistujiksi valittiin 40, siten että heistä saatiin edustava otos tämän ikäisistä nuorista sekä maantieteellisesti että sukupuolen mukaan. Lisäksi valinnassa huomioitiin äidinkieli ja koulustausta. Vaikka osallistujat ovat myös äidinkielen mukaan edustava otos nuorista, on huomioitava, että raadin toteutuskieli oli suomi, mikä myös rajasi mahdollisia osallistujia. Osallistujien taustatietoja on kuvattu tarkemmin kuvioissa 1–3. Yksi raatiin valittu osallistuja ei lopulta osallistunut raatiin, joten raadin lopullinen kokoonpano oli 39 raatilaista. Osallistujille maksettiin 200 euron palkkio.

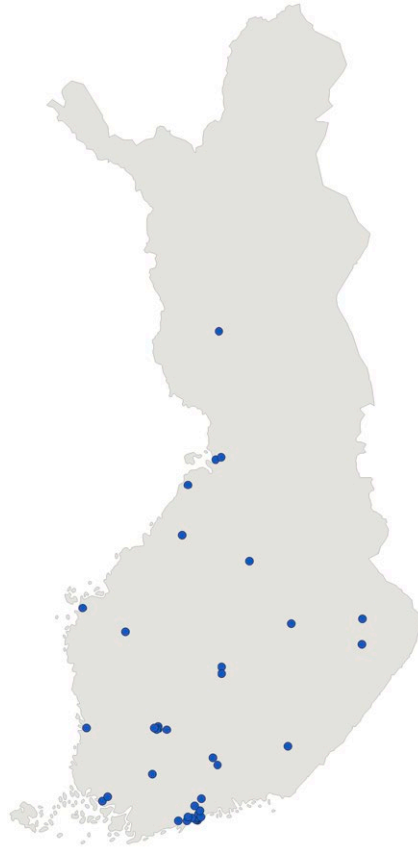
Kuvio 1. Raatilaisten kokoonpano sukupuolen mukaan.

Kuvio 2. Raatilaisten kokoonpano äidinkielen mukaan.

Kuvio 3. Raatilaisten kokoonpano kotipaikkakunnan mukaan. Kartta: Sampo Vesanen.

Raati kokoontui kahdessa läsnätapaamisessa Tampereella kahtena viikonloppuna. Lisäksi tapaamisten välissä oli etätyöskentelyä Howspace-verkkoalustalla ja kahdessa livechat-tapaamisessa (taulukko 1). Lisäksi raatilaiset kirjoittivat kannanoton pohjatekstejä Google Docs tekstinkäsittelyohjelmaa käyttäen.

Taulukko 1. Nuorten ruokaraadin tapaamiset

Tapaamiskerta	Läsnätapaaminen 1	Etätapaamiset	Läsnätapaaminen 2
Aika ja paikka	Tampere 1.–2.11.	Howspace livechat tilaisuudet 11. ja 17.11.	Tampere 22.11.
Kesto	9 h	2 h + vapaa etäkommentointi ja kirjoittaminen	4 h
Tehtävä	Alustavat tärkeät asiat ja toimet perusteluineen	Tärkeiden asioiden ja toimien jatkojalostus, kannanoton pohjatekstit	Kannanoton lopullinen muotoilu
Tuotos	Koosteet tärkeistä asioista ja toimista	Kannanoton pohjatekstit ryhmiteltynä viiteen valittuun tärkeään asiaan	Kannanotto

Ensimmäisessä läsnätapaamisessa tutustuttiin, esiteltiin kansallinen ruokastrategia, ja perehdyttiin ruokajärjestelmään. Lisäksi fasilitoiduissa pienryhmäkeskusteluissa paneuduttiin raadin tehtävänantoon, joka oli muotoiltu kahdeksi kysymykseksi:

1. Mitkä asiat ovat nuorille tärkeitä kestävä ruuan tuotannon ja kulutuksen vahvistamiseksi tulevaisuudessa?
2. Millä toimin nuorille tärkeitä asioita voidaan edistää?

Lisäksi ensimmäisellä tapaamiskerralla kuultiin asiantuntijoita. Apulaisprofessori Teea Kortetmäki Jyväskylän yliopistosta puhui aiheesta: Mitä ruokajärjestelmän kestävyys tarkoittaa? Tutkijatohtori Kari Koppelmäki Helsingin yliopistosta kertoi alkutuotannon kestävydestä ja professori Johanna Mäkelä Helsingin yliopistosta alusti kestävästä ruokakulttuurista ja ruokakulttuurin muuttumisesta ajan saatossa. Tutkijoiden lisäksi kuultiin nuorten vaikuttajien puheenvuorot. Nuorten biotalouslähettiläs Kati Merrantauus ja Anna-Sofia Krjukov Nuorten luonto- ja ilmastoryhmästä kertoivat oman vaikuttajapolkunsa.

Ensimmäisen läsnätapaamisen tuloksena raatilaiset tuottivat alustavan listan nuorille tärkeistä asioista ja niiden perusteluista sekä ehdotuksen erilaisiksi toimiksi, joiden avulla tärkeitä asioita voidaan edistää. Fasilitaattorit kokosivat keskusteluissa esiin nostetut asiat viiden asiakokonaisuuden alle raadin yleiskeskustelun mukaisesti sekä koostivat näihin kytketyt toimiehdotukset.

Etätyöskentelyn aikana raatilaiset kommentoivat sekä laittoivat tärkeysjärjestykseen ensimmäisen läsnätapaamisen tuloksia sekä laativat kannanoton pohjatekstejä ja kommentoivat niitä. Työskentelyssä käytettiin Howspace-verkkoalustaa, jonne vietiin kaikki ensimmäisen läsnätapaamisen materiaalit ja koosteet nuorten pienryhmäkeskusteluissa tuottamista materiaaleista. Kommentointi tapahtui sekä suoraan alustalle, että kahdessa livechat tapaamisessa, joihin tutkijat nostivat tarkempia kysymyksiä raatilaisten pohdittavaksi. Livechat tapaamisten välissä hyödynnettiin myös Google Docs tekstinkäsittelyohjelmaa, jonne raatilaiset kirjoittivat alustavia tekstejä kannanottoa varten.

Toisessa läsnätapaamisessa keskityttiin kannanoton muotoiluun ja viimeistelyyn pienryhmissä. Työskentely toteutettiin word cafe -menetelmällä. Kullekin viidelle tärkeän asian kokonaisuudelle oli oma työskentelypöytä ja fasilitaattori, ja raatilaiset kiersivät ryhmissä kirjoittamassa ja kommentoimassa tekstiä. Ensimmäinen kutakin tärkeää asiaa käsitellyt ryhmä oli ns. vastuuryhmä, joka myös palasi viimeisenä tekstin ääreen ja muotoili muiden antamat kommentit tekstin sisään. Tapaamisen lopuksi kannanotto käsiteltiin koko raadin yleiskeskustelussa ja sinne tehtiin tarvittavia muutoksia. Yleiskeskustelussa aika loppui hieman kesken, minkä vuoksi kannanottoa sai vielä tarkastella ja kommentoida etänä muutaman päivän ajan tapaamisen jälkeen. Kannanottoon tehtiin lähinnä muotoiluun ja kieleen liittyviä korjauksia, joten se ei merkittävästi muuttunut tapaamisen jälkeen.

Nuorten ruokaraadin laatima kannanotto luovutettiin maa- ja metsätalousministeriölle kansallisen ruokastrategian julkistamistilaisuudessa 16.12.2025.

Liite 1. Nuorten ruokaraadin järjestäjät organisaatioittain

Suomen ympäristökeskus

Minna Kaljonen
Suvi Huttunen
Juuli Närhi

Teknologian tutkimuskeskus VTT

Anu Seisto
Minna Kulju

Maa- ja metsätalousministeriö

Elina Ovaskainen
Olavi Cavén
Saaga Liimatainen
Vilhelmiina Kivioja

Maa- ja metsätalousministeriö

Hallituskatu 3 A, Helsinki
PL 30, 00023 Valtioneuvosto
mmm.fi

ISBN: 978-952-366-116-5 PDF

ISSN: 1797-397X PDF